

Romanipolitiikan kevät 2025 sosiaali- ja terveysministeriössä

Kevät 2025 toi tullessaan uusia ja monenlaisia tehtäviä. Kevään aikana käynnistyi myös kaksi hanketta ja kolmas käynnistyy myöhemmin syksyllä. Kesäkuun alussa raportoitiin Euroopan komissiolle Suomen Romanipoliittisen ohjelman (Rompo3) edistymisestä kahden vuoden ajalta.

Tammikuussa käynnistyi Euroopan komission Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot - (Citizens, Equality, Rights and Values Programme, CERV) ohjelmasta osarahoitettu hanke kansallisen romanasoiden yhteyspisteen (sosiaali- ja terveysministeriö) työn tueksi. Hankkeen nimi on **'Puhutaan osallisuudesta – Rakkavaha dieliposta'**.

Hankekumppanina tässä kaksivuotisessa hankkeessa on Suomen Romaniyhdistys ry, joka on toteuttanut kevään aikana suunnitelman mukaisina hanketoimintoina maakuntavierailuja ja valmistanut ja valmistellut materiaalia aiheinaan osallisuus, antigypsismi (romanivastaisuus). Ministeriö on johtanut ja koordinoinut hanketta sekä vastannut romanasoiden viestinnästä hankesuunnitelman mukaisesti sekä raportoinut toiminnot komission alustalle.

Romanipoliittisen ohjelman (Rompo3) toimeenpanoon liittyvien kuulemisten ja yhteistyötapaamisten koordinointi ja järjestäminen yhteistyössä alueellisten kollegoiden ja toimijoiden kanssa on niin ikään ministeriön vastuulla ja näitä tilaisuuksia järjestettiin kevään aikana yksi Kajaanissa. Kahden, syksyllä järjestettävien tilaisuuksien valmistelut lisämessä ja Jyväskylässä aloitettiin myös hyvissä ajoin ennen kesälomille siirtymistä.

Huhtikuussa käynnistyi Rompo3 toimeenpanosuunnitelman mukaisesti valtakunnallinen **Ikääntyneiden romanien osallisuus yhteiskunnassa** tutkimushanke, jonka tavoitteena on parantaa ymmärrystä ikääntyneiden romanien asemasta, osallisuudesta ja oikeuksien toteutumisesta yhteiskunnassa sekä edistää romanien osallisuutta ja osallistumista sekä oikeuksien toteutumista yhteiskunnassa. Kysymyksessä on kanssatutkimushanke, jossa tutkimuksen kohteet ovat mukana tutkimuksen suunnittelussa, toteutuksessa, kanssatutkijoina sekä haastattelijoina. Romaniasiain neuvottelukunnan jäsenet ovat tavanneet hankkeen vastuuhenkilöitä Itä-Suomen yliopistosta ja sopineet edelleen sekä järjestäneet tapaamisia eri puolella Suomea.

Hankkeen rahoittaja on Suomen Akatemia, Strateginen tutkimus. Ikääntyneiden romanien osallisuuteen liittyvä tutkimushanke on osa Demokraattisen osallistumisen esteiden ylittäminen yhdessä marginalisoitujen ja vähemmistöryhmien kanssa (OBAMA) konsortiohanketta.

Kesän kynnyksellä varmistui myös **romanien asumiseen liittyvän selvityshankkeen** käynnistyminen vielä tämän vuoden puolella. Hankkeessa selvitetään ajankohtainen tilannekuva asumiseen liittyvistä haasteista Suomessa romanien näkökulmasta sekä romanipoliittisen ohjelman (Rompo 3) toimenpide-ehdotuksen mukaisesti arvioidaan asumisneuvonnan saavutettavuutta ja vaikuttavuutta romanien parissa. Selvityksen rahoittaja on Ympäristöministeriö ja sen tekee THL.

Kesäkuun alussa Romaniasiain neuvottelukunta haki Sitralta Demo Finlandin (Puolueiden kansainvälinen demokratia-yhteistyö – Demo Finland on kaikkien eduskuntapuolueiden

yhteistyöjärjestö) kumppanina rahoitusta hankkeeseen, jonka **tavoitteena on laajentaa romanien poliittista osallistumista ja mahdollisuuksia vaikuttaa julkiseen päätöksentekoon Suomessa**. Hankkeen tavoitteena on myös vahvistaa poliittisten päättäjien ja puolueiden sitoutumista romaniväestön osallisuuden ja osallistumisen edistämiseen.

Ministereille, hallituspuolueiden valtiosihteereille ja ministeriryhmien sihteereille järjestettiin torstaina 5. kesäkuuta Kohti yhdenvertaista Suomea -koulutus, jonka tavoitteena oli lisätä tietoisuutta siitä, millaisia näkemyksiä suomalaisessa yhteiskunnassa on yhdenvertaisuudesta, tasa-arvosta sekä rasismien tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta. **Aiemmin keväällä järjestettiin samasta teemasta koulutus myös kansliapäälliköille**. Koulutukset suunniteltiin ja toteutettiin Valtioneuvoston kanslian johdolla yhteistyössä oikeusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Kevään laajin tehtävä oli **Rompo3 toimeenpanon väliraportointi Euroopan komission** uudelle sähköiselle raportointialustalle. Tietoja koottiin valtakunnallisesti muun muassa suomenkielisellä kyselykaavakkeella, joka lähetettiin huhtikuussa Rompo3 ohjelmassa mainituille toimijatahoille. Kyselyyn saatiin 63 vastausta ja niistä tehdään syksyllä vielä yhteenveto, joka lähetetään kaikille vastanneille.

Nostoja kevätkauden tehtävistä ja tapahtumista

- Tammikuu** Holokaustin päättymisen 80-vuotis kutsuvierastilaisuus Ritarihuoneella
- Puhutaan osallisuudesta – Rakkavaha dieliposta – hankkeen käynnistämiseen liittyvät tehtävät.
- Helmikuu** Julkaisutilaisuus, Oulu: Romanikielen opetusvideoiden ja animaatioiden julkistamistilaisuus. Puheenvuoro.
- Euroopan neuvosto: CHADI & ADI-ROM Workshop on inclusive education for Roma children in Czechia, teksti valmisteltiin yhdessä opetushallituksen kanssa.
- Maaliskuu** Keskustelutilaisuus: Romanikoulutuksen tilanne, opetushallitus
- Pääministerin pyöreän keskustelu: Hyvät väestösuhteet, Vantaa
- 25th National Roma Contact Points Meeting (European Commission)
- Conference: The sustainability of Roma community promotion in Estonia
- RONK 1/2025 kokous
- Huhtikuu** ADI-ROM (11th) & Dialogue meeting (Council of Europe)

Kirjallinen kysymys romanikielestä, hallituksen toimista romanikielen edistämiseksi.
Vastaus laadittiin yhteistyössä opetushallituksen kanssa.

Lähetettiin Euroopan komission väliraportointia varten kyselylomakkeet tahoille,
jotka on mainittu toimijatahoina ROMPO3:ssa.

Kommenttipuheenvuoro Suomen kestävän kehityksen maaraporttiin YK:lle.

- Toukokuu** Yhteistyötapaaminen & kuuleminen, Kajaani (yhteistyössä STM/Rakkavaha dieliposta-hanke, Kajaanin kaupunki, PSAVI, Pohjois-Suomen alueellinen Romaniasiaain neuvottelukunta ja Kajaanin paikallisromanityöryhmä)
- Webinaari: Romanit osana monimuotoista työelämää (LSAVI)
- 2nd meeting of the ADI-ROM Working Group on the Draft Council of Europe Strategy for Roma and Traveller Inclusion (2026–2030)
- OBaMa Osallistumisen esteiden yli -tutkimushankkeen avajaiset Helsingin yliopistossa (Ikääntyvien romanien tutkimus on osa tätä kokonaisuutta). Järjestöillä oli tilaisuudessa myös puheenvuorot.
- Kaikille avoin Suomi ja eurooppalainen romanipolitiikka – infotilaisuus (Teams) kiinnosti monia ja se toteutettiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön, Romaniasiaain neuvottelukunnan ja ulkoministeriön kanssa.
- Osallistuminen STM:n tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2026–2029 valmisteluun.
- RONK 2/2025 lähikokous
- Kesäkuu** Valtioneuvoston lasten ja nuorten yhdenvertaisuus -verkosto vieraili moskeijassa ja tutustui Vantaalla tehtävään nuorisotyöhön.
- Romanilapset perusopetuksessa ja opetuksen resurssit selvityksen julkaisutilaisuus opetushallituksessa.
- Romaninäkökulmaa tuotiin esiin myös tulevaa EU:n rasisminvastaista strategiaa varten.
- UM:n lausuntopyyntö vähemmistökielten sote-palveluista -> teksti toimista, joita tehdään romanikielen elvyttämiseksi.
- Romanipoliittisen ohjelman toimenpanon raportointi ajalla 6/2023–3/2025 Euroopan komission sähköiseen alustaan.
- Heinäkuu** Vastattiin OSCE/ODIHR kyselyyn Suomen osalta 'Guidelines of Fostering Trust and Understanding Between Roma and Sinti Communities and the Police'.

Kevään toiminnoista voi lukea lisää romani.fi sivustolta.

Romaniasiaain neuvottelukunta

Kuva 1: 8.5.2025 pidetyn Valtakunnallisen Romaniasiaain neuvottelukunnan kokouksen osallistujia sosiaali- ja terveysministeriössä.

Kuva 2: Alueellisia jäseniä Ossi Blomerus Savonlinnasta, Itä-Suomen alueellinen Romaniasiaain neuvottelukunta, Armas Hagert Jyväskylästä, Lounais-Suomen alueellinen Romaniasiaain neuvottelukunta, Taito Lehmusta Forssasta, Etelä-Suomen alueellinen Romaniasiaain neuvottelukunta.

Valtakunnallinen Romaniasiaain neuvottelukunta kokoontui kevään 2025 aikana kaksi kertaa, läsnäolokokouksia oli yksi ja Teams-kokouksia kerran.

Kokoonpano 2023–2025 (päivitetty 6/2025)

Puheenjohtaja: Aki Lindén, kansanedustaja

Varapuheenjohtaja: Tino Varjola, pastori

Jäsenet:

Sini Keinonen, erityisasiantuntija, opetus- ja kulttuuriministeriö

Katja Pehrman, ulkoasiainneuvos, ulkoministeriö

Aino Salmi, johtava asiantuntija, sisäministeriö

Tapani Kojonsaari, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Taina Riski, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Matleena Haapala, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

Irja Seilola, opetusneuvos, Opetushallitus

Maria Salenius, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto

Ossi Blomerus, Itä-Suomen alueellinen romaniasiaain neuvottelukunta

Armas Hagert, Lounais-Suomen alueellinen romaniasiaain neuvottelukunta

Taito Lehmusta, Etelä-Suomen alueellinen romaniasiaain neuvottelukunta

Ramona Grönstrand, Pohjois-Suomen alueellinen romaniasiaain neuvottelukunta

Tino Varjola, pastori, Elämä ja Valo ry

Mertsä Ärling, toiminnanjohtaja, Romano Missio ry

Dimitri Lindgren, koordinaattori, Suomen Romaniyhdistys ry

Janne Blomerus, hallituksen puheenjohtaja, Suomen Romanifoorumi ry

Pysyvät asiantuntijat:

Helena Valentin, suunnittelija, Itä-Suomen aluehallintovirasto
Malla Laiti, erikoisuunnittelija, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Katja Grenrot, erikoissuunnittelija, Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Henry Lindgren, suunnittelija, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Nada Al Omair, hankepäälikkö, oikeusministeriö
Anu Castaneda, tutkimuspäälikkö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Måns Enqvist, poliisitarkastaja, Poliisihallitus
Tuula Åkerlund

Kevätkauden aikana pidettiin useita sosiaali- ja terveysministeriön ja Aluehallintovirastojen välisiä kokouksia Teamsissä sekä puhelimitse. Romaniasiaien neuvottelukunnan jäsenten kanssa käytiin myös useita puhelinkeskusteluja kevään aikana. STM ja AVlen yhteinen kehittämis- ja suunnittelupäivä pidettiin helmikuussa Vantaalla.

’Puhutaan osallisuudesta – Rakkavaha dieliposta’ hanketiimi kokoontui kevään aikana neljä kertaa.

Kansainvälinen romanipäivä 8.4.2025

Kansainväliseen romanipäivään osallistuttiin tänä vuonna vastaamalla kahden henkilön osallistumiskuluista Oulun tilaisuuksiin, Suomen päätapahumaan. Oulun tapahtumat saatiin myös Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden yhteiseen kansainvälisen romanipäivän kalenteriin.

Romanipolitiikasta ja Romaniasiaien neuvottelukunnasta viestiminen

Viestintä on tärkeä osa romanipolitiikan erityisasiantuntijan/pääsihteerin työtä. Viestintää tehtiin ahkerasti ja säännöllisesti koko kevään ajan neuvottelukunnan jäsenille lähinnä sähköpostein ja laajemmin myös romanityöskentän toimijoille sekä suurelle yleisölle käyttäen lisäksi sosiaalisen median alustoja, joista aktiivisimpina Instagram (Romaniasiaien neuvottelukunta) sekä LinkedIn (STM/Romaniasiaien neuvottelukuntaa RONK).

Kevään 2025 aikana julkaistiin **romani.fi** sivustolla kotimaisista ja kansainvälisistä romaniväestöä koskevista asioista 29 artikkelia, joista viisi oli yhteistyötahojen julkaisuja.

21.7.2025

Janette Grönfors, erityisasiantuntija, pääsihteeri
Sosiaali- ja terveysministeriö/Romaniasiaien neuvottelukunta